

Ortaöğretim Kurumlarına Devam Eden Öğrencilerin Akademik Ve Mesleki Gelecek Kaygılarının İncelenmesi

Oktay Aydın¹ ve Nevin Çiftel²

Abstract: This study aimed to determine the academic and occupational concerns of Grade 11 and Grade 12 students that continue their secondary education and explored whether these concerns change according to sex, class, type of school, and average monthly income.

The study included 1047 Grade 11-12 students (567 girls, 480 boys and 697 Grade 11 students, 350 Grade 12 students) in 14 secondary schools in district of Ümraniye, Istanbul.

A form of ten questions that is arranged according to the fivefold Likert type scale was used in the study by these researchers. The internal consistency coefficient of the scale was identified as 0.841. Furthermore, no item was taken out as a result of the item analysis.

The findings of the study are as follows:

- The students are concerned about not being able to get into their target universities and branches, not being able to be placed into the fields that they wish to study as a result of the scoring system, not being able to achieve their target income and life standards.

- The academic and occupational concern levels were higher in Grade 12 students compared to Grade 11 students and multi program high school students compared to the other high school students.

- There is an inverse relationship between the academic and occupational concern levels and the monthly income levels.

Keywords:

Özet: Bu araştırmada, ortaöğretim kurumlarına devam eden 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygıları saptanmaya çalışılmış; bu

1 Marmara Üniversitesi

2 Marmara Üniversitesi

kaygının cinsiyete, sınıfa, okul türüne ve aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Araştırma, 2010-2011 öğretim yılında İstanbul İli Ümraniye İlçesi sınırlarındaki 14 ortaöğretim kurumunun 11-12. sınıflarına devam eden toplam 1047 öğrenci (567 kız, 480 erkek ve 697 onbirinci sınıf, 350 onikinci sınıf) üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada, araştırmacılar tarafından beşli likert tipi derecelemeye uygun olarak düzenlenmiş 10 soruluk bir form kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .841 olarak bulunmuştur. Ayrıca, madde analizi sonuçlarına göre hiçbir madde çıkarılmamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

- Öğrenciler, istediği üniversiteyi ve bölümü kazanamama, puanlama sisteminden dolayı istediği alana yerleşememe, istediği gelir ve yaşam düzeyine ulaşamama gibi kaygılar taşımaktadır.

- Akademik ve mesleki kaygı düzeyi kızlarda erkeklere göre; 12. sınıf öğrencilerinde 11. sınıf öğrencilerine göre; çok programlı liseye devam eden öğrencilerde diğer lise öğrencilerine göre daha yüksektir.

- Akademik ve mesleki kaygı düzeyi ile aylık ortalama gelir düzeyi arasında ters yönlü bir ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygısı

Giriş

Ülkemizde, eğitimle ilgili yaşanan pek çok sorundan biri de, liseye devam eden öğrencilerin karşı karşıya buldukları durumlardır. Lise çağları, bir yanıyla ergenlik sürecinin getirdiği gelişimsel özellikler, bir yandan aile içi ilişkilerinin hassasiyeti ve öte yandan da tüm geleceği etkileyecek kararların verildiği bir dönem olması nedeniyle oldukça zorlayıcıdır.

İnsanlar, her yaşta ve dönemde çeşitli nedenlerle değişen düzeylerde gelecek kaygısı taşırlar. Türkiye’de genç nüfusun çokluğu, üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin fazlalığı, iş bulma sorununun yoğun olarak yaşandığı, öğrenci ailelerinin ekonomik durumunun pek de iyi olmadığı gibi sorunlar araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu gerçeklerdir. İş, eğitim, sosyal, kültürel ve ekonomik olanakların kısıtlı olduğu gerçeğinin bilincinde olan gençler, eğitimlerini sürdürebilme, iş bulabilme, geleceklerini planlayabilme gibi çok çeşitli kaygılar taşımaktadır. Günümüzde, tanınmış bir üniversiteden mezunun olmanın ve bir yabancı dil bilmenin gelecek kaygısını azaltmak için yeterli olmadığı bilinmektedir(Kurt, 2007, ss.193-206).

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (1997, s.226) tarafından yılında yapılan bir araştırmada, ergenlere, ülkedeki en önemli ilk üç sorunun ne olduğu sorulmuştur. Ergenlerin soruya verdikleri cevaplara göre ilk üç sorun sırasıyla, terör (%69,6), işsizlik (%55,2) ve ekonomik sorunlar (%48,2) olarak ifade edilmiştir. Aynı araştırmada, 13-18 yaş grubundaki ergenlerin kendi ifadelerine göre karşılaştıkları en önemli üç sorun da, sigara (%54,6), kötü arkadaşlar edinme (%27) ve işsizlik (%26,4) sorunudur.

Lise öğrencilerinin sorun algıları, üniversite öğrencileri için de genel anlamda geçerli denebilir. Nitekim, Mütevellioğlu, Zambak ve Mert’in (2010, ss.207-229) 2009’da üniversiteye devam eden öğrencilerin işsizlik ve gelecek kaygılarını saptamaya çalıştığı araştırmada, gençlerin %48.6’sının bireysel gelecekleri konusunda, %58’inin ise Türkiye’nin geleceği ile ilgili kaygılı oldukları saptanmıştır.

Öyle görünüyor ki, gerek lise öğrencileri gerekse üniversite öğrencileri, bir yandan kişisel zorlukları ile diğer yandan ailelerine karşı sorumluluklarıyla öte yandan ülkede yaşanan sorunlarla iç içe bir süreç yaşamakta ve tüm hayatlarını etkileyecek ciddi kararları da bu süreçte vermek zorunda kalmaktadırlar.

Bütün bu sorunların kesişim noktasında bulunan öğrencilerin, bu süreci olabildiğince sağlıklı bir şekilde tamamlamaları gerekmektedir. Eğer bu süreçte

ciddi bazı hatalar yapılırsa, bütün bir geleceği etkileyecek sonuçlarla karşılaşmak kaçınılmaz olabilir. Bu nedenle, bu sürecin içerisindeki ergenden, hem gelişimsel sorunları çözmesi, hem aile içi ilişkilerde özgürlük-sorumluluk dengesini kurması ve böylece çatışmacı bir iletişim yerine uzlaşmacı bir iletişimi geliştirmesi hem de geleceği adına, çok bilinmeyenli bir denklemi çözerek gerçekçi ve isabetli kararlar vermesi beklenmektedir.

Lise son sınıflara doğru gelindiğinde ise, üniversite sınavı ve gelecek kaygısı daha da belirgin hale gelmektedir. Bir çok ergen için, bir üniversiteye giderek akademik hayatını sürdürmek ve sonrasında toplumsal prestiji yüksek bir mesleğe sahip olmak, o dönemler içerisinde belki de hayatının en önemli amacı haline gelmektedir. Aileler ve okullar da bu düşünceyi desteklemekte ve sürekli olarak ergenlere empoze etmektedir. Hatta bunun için görünür ya da görünmez düzeylerde ciddi rekabetler yaşanmaktadır. Bu açıdan, bir ergen, bulunduğu dönem itibarıyla, yer yer oldukça sert ve abartılı bir mücadelenin içinde kalmaktadır. Bir çok kişi ve kurum, ergenler üzerinden kendilerine prestij alanı yaratmaya çalışmaktadır. Bu da adeta, bir öğrencinin yaşaması gerekenden çok daha abartılı ve gerçekçi olmayan bir kaygı yaşamasına neden olabilmektedir. Öğrencilerin bazılarında bu kaygının uzun süre devam ettiğini ve ciddi riskler yarattığını söylemek mümkündür.

Böylesine zorlu ve kaygı dolu bir yolculuğu, bir ergenin tek başına yürümesi elbette doğru değildir. Çocukluktan yetişkinliğe geçişin ara döneminde, bir ergene destek verilmesi son derece önemlidir. Bu nedenle, okul yöneticilerinin, öğretmenlerinin, rehber uzmanların ve ailelerin ortak bir anlayışa dayalı işbirliğiyle sorunların çözümüne katkı sağlaması gerekmektedir. Bunu yapabilmenin başlangıç noktasını da, bu dönemde yaşanması muhtemel olan ve yaşanan sorunlar ve çözümleri hakkında yeterli ve sağlıklı bilgiler edinmek oluşturur.

Bu araştırma da, temelde bu bilgilenme ihtiyacından doğmuştur. Liseye devam eden ve üniversite sınavlarına hazırlanan öğrencilerin, akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerini ortaya koymak ve bu kaygıyı etkileyen faktörleri saptamak bu araştırmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulguların da, sonrasında yapılacak önleyici ve tedavi edici çalışmalara katkı sağlanması beklenmektedir.

Bu genel çerçevede yapılan araştırmada, ortaöğretim kurumlarına devam eden 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygılarını belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır:

1. Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri nedir?

2. Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

3. Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri sınıfa göre farklılaşmakta mıdır?

4. Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

5. Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul İli Ümraniye İlçesi sınırlarındaki ortaöğretim kurumlarının 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklem ise, 2010-2011 öğretim yılında İstanbul İli Ümraniye İlçesi'ndeki ortaöğretim kurumlarının 11-12. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 1047 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem ile ilgili ayrıntılar aşağıdaki gibidir:

- 14 ortaöğretim kurumu dahil edilmiştir.
- 567'si kız, 480'i erkek öğrencidir.
- 697 öğrenci 11. sınıf, 350 öğrenci 12. sınıfta öğrenim görmektedir.
- 102 öğrenci Anadolu lisesinde, 90 öğrenci özel lisede, 445 öğrenci meslek lisesinde, 308 öğrenci genel lisede, 100 öğrenci çok programlı lisede öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla "Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygısı Formu" kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, kişisel bilgiler ve öğrencilerin gelecek kaygılarını yansıtan 10 ifadeye yer verilmiştir. Kaygı ifadeleri beşli derecelemeğe uygun olarak (0: hiç katılmıyorum, 1: çok az katılıyorum, 2: biraz katılıyorum, 3: oldukça katılıyorum, 4: tamamen katılıyorum) düzenlenmiş olup, yüksek puan kaygının çokluğuna, düşük puan kaygının azlığına işaret etmektedir.

Yapılan analizlere göre ölçeğin cronbach alpha katsayısı,841 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin item total ve item remainder analizleri, tüm maddelerin .01 düzeyinde ilişkili

olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır. Gerek iç tutarlılık katsayısı, gerekse madde analizi sonuçları ölçeğin kullanılabilirliğini göstermektedir. Ölçek, hem genel puan üzerinden hem de maddeler düzeyinde analize sokularak bulgular elde edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler üzerinde aşağıdaki analizler yapılmıştır:

1. Öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecekle ilgili kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla, aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları
2. Mesleki ve akademik gelecek kaygı düzeylerinin cinsiyete ve sınıfa göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla ilişkisiz grup t-testi hesaplamaları,
3. Mesleki ve akademik gelecek kaygı düzeylerinin okul türüne ve ailenin aylık ortalama gelir durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi hesaplamaları.

Bulgular

Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeyleri İle İlgili Bulgular

Tablo 1, öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri ilgili genel durumu göstermektedir. Aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları ile ilgili sonuçlar tabloda gösterildiği gibidir:

Tablo 1: Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar

		n	x	ss
	Genel Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeyi	1047	1,64	,890
1.	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	1047	2,37	1,366
2.	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	1047	2,26	1,382
3.	İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	1047	2,00	1,321
4.	Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum.	1047	1,85	1,352
5.	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	1047	1,83	1,406
6.	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	1047	1,61	1,437
7.	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	1047	1,42	1,343
8.	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	1043	1,15	1,196
9.	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	1047	1,08	1,320
10.	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum.	1047	,88	1,222

Tablo 1'deki aritmetik ortalamalara bakıldığında, tüm örneklem grubunun genel mesleki ve gelecek kaygı düzeylerinin ortalamasının altında ($x=1,64$) olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, üç alanda orta düzey($x=2,00$)ve üstünde, diğer alanlarda ise ortanın altında kaygı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Orta düzey ve üstünde kaygı yaşanan alanlar sırasıyla şöyledir:

- İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamama
- Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediği alana yerleşememe
- İstediği yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamama

Tablo 2'de, öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygı durumları ile ilgili dağılımlar yer almaktadır. Kaygı durumları, orta düzeyin altı (0: hiç katılmıyorum, 1: çok az katılıyorum), orta düzey (2: kısmen katılıyorum) ve orta düzeyin üstü (3: oldukça katılıyorum, 4: tamamen katılıyorum) olarak üç kategorik gruba ayrılmış ve her bir ifade buna göre gruplanarak frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Tablo 2:Ortaöğretim 11-12. sınıf öğrencilerinin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri ile ilgili frekans ve yüzde hesaplamaları

	Orta Düzeyin Altında		Orta Düzeyde		Orta Düzeyin Üstünde	
	f	%	f	%	f	%
Genel Kaygı Durumu	440	42,0	395	37,7	212	20,2
İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	285	27,2	256	24,5	506	48,3
Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	321	30,7	262	25,0	464	44,3
İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	352	33,6	343	32,8	352	33,6
Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	456	43,6	246	23,5	345	33,0
Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	-	-	267	25,5	343	32,8
İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	525	50,1	213	20,3	309	29,5
Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	592	56,5	207	19,8	248	23,7
Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	728	69,5	143	13,7	176	16,8
Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	683	65,2	215	20,5	145	13,8
Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	773	73,8	140	13,4	134	12,8

Elde edilen sonuçlara bakıldığında, tüm öğrencilerin %20,2'sinin, bir başka ifadeyle her beş öğrenciden birinin genel olarak akademik ve mesleki geleceklerinden kaygı duydukları söylenebilir. Alt ifadelere bakıldığında, öğrencilerin %48.3'ü "istediği üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağından" endişe etmekte, %44.3'ü ise "yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediği alanda yerleşemeyeceğinden" endişe etmektedir. Yine, öğrencilerden %33.6'sı "istediği yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağından", %33'ü "üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulmayacağından" ve %32.8'i de "toplumda prestiji yüksek bir işinin olamayacağından" endişe ediyor görünmektedir.

Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 3, öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu ile ilgili yapılan ilişkisiz grup t-testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 3:Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu İçin İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	x	ss	t	sd	p																																																																																																																				
Genel Kaygı Durumu	Kız	567	1,83	,771	2,414	1045	,016																																																																																																																				
	Erkek	480	1,72	,740				İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	,81	1,170	-2,040	1045	,042	Erkek	480	,96	1,278	Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,54	1,342	4,516	1045	,000	Erkek	480	2,16	1,368	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,93	1,406	2,511	1045	,012	Erkek	480	1,71	1,398	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,16	1,364	2,190	1045	,029	Erkek	480	,98	1,260	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000	Erkek	480	2,04	1,378	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233
İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	,81	1,170	-2,040	1045	,042																																																																																																																				
	Erkek	480	,96	1,278				Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,54	1,342	4,516	1045	,000	Erkek	480	2,16	1,368	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,93	1,406	2,511	1045	,012	Erkek	480	1,71	1,398	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,16	1,364	2,190	1045	,029	Erkek	480	,98	1,260	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000	Erkek	480	2,04	1,378	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145								
Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,54	1,342	4,516	1045	,000																																																																																																																				
	Erkek	480	2,16	1,368				İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,93	1,406	2,511	1045	,012	Erkek	480	1,71	1,398	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,16	1,364	2,190	1045	,029	Erkek	480	,98	1,260	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000	Erkek	480	2,04	1,378	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																				
İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,93	1,406	2,511	1045	,012																																																																																																																				
	Erkek	480	1,71	1,398				Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,16	1,364	2,190	1045	,029	Erkek	480	,98	1,260	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000	Erkek	480	2,04	1,378	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																
Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,16	1,364	2,190	1045	,029																																																																																																																				
	Erkek	480	,98	1,260				Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000	Erkek	480	2,04	1,378	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																												
Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	2,44	1,361	4,678	1045	,000																																																																																																																				
	Erkek	480	2,04	1,378				Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304	Erkek	480	1,96	1,323	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																																								
Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşmeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	2,04	1,320	1,029	1045	,304																																																																																																																				
	Erkek	480	1,96	1,323				İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101	Erkek	480	1,77	1,304	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																																																				
İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	Kız	567	1,91	1,390	1,640	1045	,101																																																																																																																				
	Erkek	480	1,77	1,304				Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091	Erkek	480	1,35	1,331	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																																																																
Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	567	1,49	1,351	1,689	1045	,091																																																																																																																				
	Erkek	480	1,35	1,331				Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213	Erkek	480	1,55	1,401	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																																																																												
Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	Kız	567	1,66	1,465	1,247	1045	,213																																																																																																																				
	Erkek	480	1,55	1,401				Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233	Erkek	477	1,10	1,145																																																																																																								
Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	Kız	566	1,19	1,237	1,194	1041	,233																																																																																																																				
	Erkek	477	1,10	1,145																																																																																																																							

Tablo 3, öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin cinsiyete göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulguya göre, kızlar erkeklerden daha fazla akademik ve mesleki kaygı yaşıyor görünmektedir.

Formda yer alan her bir madde ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin “istediği yüksek gelir ve yaşam seviyesine ulaşamamaktan endişe etme” ($p<.05$), “toplumda prestiji yüksek bir işe sahip olamamaktan endişe etme” ($p<.01$), “istediği üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe etme” ($p<.05$), “üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe etme” ($p<.05$) ve “kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik

nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe etme” ($p<.01$) durumları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Aritmetik ortalamalara göre, istediği yüksek gelir ve yaşam düzeyine erişememe dışındaki tüm alanlarda kızlar daha yoğun kaygılar yaşıyor görünmektedir.

Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeylerinin Sınıfa Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 4, öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin sınıfa göre farklılaşma durumu için ilişkisiz grup t-testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu İçin İlişkisiz Grup t-Testi Sonuçları

	Sınıf	n	x	ss	t	sd	p																																																																																																																				
Genel Kaygı Durumu	11. sınıf	697	1,71	,731	-4,373	1045	,000																																																																																																																				
	12. sınıf	350	1,93	,794				İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,90	1,249	-3,405	1045	,001	12. sınıf	350	2,20	1,436	Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,275	-3,662	1045	,000	12. sınıf	350	2,06	1,473	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,30	1,288	-2,160	1045	,031	12. sınıf	350	2,49	1,504	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,363	-2,923	1045	,004	12. sınıf	350	2,01	1,474	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002	12. sınıf	350	1,25	1,443	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824
İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,90	1,249	-3,405	1045	,001																																																																																																																				
	12. sınıf	350	2,20	1,436				Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,275	-3,662	1045	,000	12. sınıf	350	2,06	1,473	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,30	1,288	-2,160	1045	,031	12. sınıf	350	2,49	1,504	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,363	-2,923	1045	,004	12. sınıf	350	2,01	1,474	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002	12. sınıf	350	1,25	1,443	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196								
Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,275	-3,662	1045	,000																																																																																																																				
	12. sınıf	350	2,06	1,473				İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,30	1,288	-2,160	1045	,031	12. sınıf	350	2,49	1,504	Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,363	-2,923	1045	,004	12. sınıf	350	2,01	1,474	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002	12. sınıf	350	1,25	1,443	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																				
İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,30	1,288	-2,160	1045	,031																																																																																																																				
	12. sınıf	350	2,49	1,504				Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,363	-2,923	1045	,004	12. sınıf	350	2,01	1,474	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002	12. sınıf	350	1,25	1,443	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																
Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,74	1,363	-2,923	1045	,004																																																																																																																				
	12. sınıf	350	2,01	1,474				Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002	12. sınıf	350	1,25	1,443	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																												
Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,99	1,245	-3,036	1045	,002																																																																																																																				
	12. sınıf	350	1,25	1,443				Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000	12. sınıf	350	2,61	1,500	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																								
Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	2,08	1,285	-5,844	1045	,000																																																																																																																				
	12. sınıf	350	2,61	1,500				İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023	12. sınıf	350	1,75	1,543	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																																				
İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	11. sınıf	697	1,54	1,376	-2,272	1045	,023																																																																																																																				
	12. sınıf	350	1,75	1,543				Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162	12. sınıf	350	,95	1,267	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																																																
Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	697	,84	1,199	-1,401	1045	,162																																																																																																																				
	12. sınıf	350	,95	1,267				Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340	12. sınıf	350	1,48	1,430	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																																																												
Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	11. sınıf	697	1,40	1,298	-,955	1045	,340																																																																																																																				
	12. sınıf	350	1,48	1,430				Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																																																																								
Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	11. sınıf	695	1,15	1,197	,222	1041	,824																																																																																																																				
	12. sınıf	348	1,14	1,196																																																																																																																							

Elde edilen bulgulara göre, genel kaygı durumunun sınıflara göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 12. sınıf öğrencileri 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla akademik ve mesleki gelecek kaygısı yaşıyor görünmektedir.

Alt ifadelerle bakıldığında, istediği yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamama ($p<.01$), toplumda prestiji yüksek bir işinin olamaması ($p<.01$), istediği üniversiteyi ve bölümü kazanamama ($p<.05$), üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamama, kazandığı bir üniversiteyi ekonomik nedenlerle tamamlayamama ($p<.01$), yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediği alana yerleşememe ($p<.01$), ilgi ve yeteneklerine uygun bir meslek seçememe ($p<.05$) endişelerinin 12. sınıf öğrencilerinde 11. sınıf öğrencilerine göre daha yoğun olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygı Düzeylerinin Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 5, öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,62	,718	8,386	,000	AL					
ÖL	90	1,60	,761			ÖL	,870				
ML	445	1,75	,755			ML	,100	,078			
GL	308	1,82	,741			GL	,016	,012	,195		
ÇPL	100	2,13	,761			ÇPL	,000	,w	,000	,000	
Top	1045	1,78	,759								

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma gösterdiği anlaşılmaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, genel lise ve

çok programlı lisede öğrenim görenlerin akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeyleri daha fazladır.

- Özel lisede öğrenim görenlerle genel lisede öğrenim görenler arasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesi ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyi daha yüksektir.

- Genel lisede öğrenim görenlerle çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyi daha yüksektir.

Tablo 6, öğrencilerin “İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin “İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,70	1,265	6,329	,000	AL					
ÖL	90	1,63	1,311			ÖL	,740				
ML	445	2,00	1,327			ML	,034	,015			
GL	308	2,07	1,331			GL	,013	,006	,481		
ÇPL	100	2,45	1,167			ÇPL	,000	,000	,002	,011	
Top	1045	2,00	1,320								

Tablo 6’ya göre, öğrencilerin “istediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile meslek lisesinde ve genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenler arasında

ise .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesinde, genel lisede ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleriarasında .05, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenler arasında da .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenleri kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleriarasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Genel lisede öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleriarasında .05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygısı daha yüksektir.

Tablo 7, öğrencilerin “Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin “Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,51	1,192	4,990	,001	AL					
ÖL	90	1,51	1,292			ÖL	,995				
ML	445	1,88	1,387			ML	,013	,019			
GL	308	1,89	1,346			GL	,013	,019	,894		
ÇPL	100	2,21	1,297			ÇPL	,000	,000	,025	,038	
Top	1045	1,84	1,351								

Tablo 7, öğrencilerin “toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile, meslek lisesi ve genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleriarasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı

düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesi ve genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesi ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygısı daha yüksektir.

- Genel lisede öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyi daha yüksektir.

Tablo 8, öğrencilerin “Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin “Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,06	1,142	3,159	,014	AL					
ÖL	90	,82	1,186			ÖL	,179				
ML	445	,76	1,175			ML	,025	,656			
GL	308	,91	1,305			GL	,293	,537	,091		
ÇPL	100	1,17	1,231			ÇPL	,517	,050	,002	,066	
Top	1045	,88	1,223								

Tablo 8, öğrencilerin “gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile meslek lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, Anadolu lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygısı daha yüksektir.

Tablo 9, öğrencilerin “Gelecekte seçtiğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9: Öğrencilerin “Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,27	1,220	3,557	,007	AL					
ÖL	90	1,19	1,160			ÖL	,658				
ML	445	1,42	1,342			ML	,336	,142			
GL	308	1,43	1,347			GL	,324	,140	,923		
ÇPL	100	1,85	1,527			ÇPL	,002	,001	,003	,006	
Top	1045	1,43	1,343								

Tablo 9, öğrencilerin “gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre, çok programlı lisede öğrenim görenler ile tüm diğer liselerde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin meslekte kariyer yapamama kaygıları diğer liselerde öğrenim görenlere göre çok daha yüksektir.

Tablo 10, öğrencilerin “İstedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 10:Öğrencilerin “İstedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,96	1,274	6,205	,000	AL					
ÖL	90	2,00	1,298			ÖL	,841				
ML	445	2,36	1,434			ML	,007	,021			
GL	308	2,51	1,262			GL	,000	,002	,132		
ÇPL	100	2,68	1,362			ÇPL	,000	,001	,034	,283	
Top	1045	2,37	1,365								

Tablo 10, öğrencilerin “istedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim gören öğrencilerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, Meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygısı daha yüksektir.

Tablo 11, öğrencilerin “Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 11:Öğrencilerin “Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p		AL	ÖL	ML	GL	ÇPL
AL	102	1,63	1,407				AL				
ÖL	90	1,36	1,327				ÖL	,174			
ML	445	1,70	1,362	9,692	,000		ML	,627	,031		
GL	308	2,10	1,425				GL	,003	,000	,000	
ÇPL	100	2,28	1,364				ÇPL	,001	,000	,000	,251
Top	1045	1,84	1,405								

Tablo 11, öğrencilerin “üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygısı daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenler daha kaygılıdır.

Tablo 12, öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 12: Öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	,57	,949	23,343	,000	AL					
ÖL	90	,49	,902			ÖL	,663				
ML	445	1,18	1,372			ML	,000	,000			
GL	308	,99	1,232			GL	,004	,001	,040		
ÇPL	100	2,00	1,435			ÇPL	,000	,000	,000	,000	
Top	1045	1,08	1,320								

Tablo 12, öğrencilerin “kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında da .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha az, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri ise daha fazladır.

- Genel lisede öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 13, öğrencilerin “Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 13:Öğrencilerin “Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,73	1,457	9,455	,000	AL					
ÖL	90	1,77	1,307			ÖL	,834				
ML	445	2,31	1,386			ML	,000	,001			
GL	308	2,38	1,314			GL	,000	,000	,495		
ÇPL	100	2,63	1,323			ÇPL	,000	,000	,033	,106	
Top	1045	2,26	1,382								

Tablo 13, öğrencilerin “yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Anadolu lisesinde öğrenim görenler ile meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Özel lisede öğrenim görenler ile meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, meslek lisesi, genel lise ve çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Meslek lisesinde öğrenim görenler ile çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 14, öğrencilerin “İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 14:Öğrencilerin “İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	1,52	1,326	3,635	,006	AL					
ÖL	90	1,72	1,492			ÖL	,327				
ML	445	1,50	1,473			ML	,895	,177			
GL	308	1,63	1,393			GL	,487	,603	,205		
ÇPL	100	2,08	1,383			ÇPL	,005	,085	,000	,007	
Top	1045	1,62	1,436								

Tablo 14, öğrencilerin “ilgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri, Anadolu lisesi, meslek lisesi ve genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeylerine göre .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 15, öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 15:Öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	AL	ÖL	ML	GL	ÇPL	
AL	102	,98	,975	2,414	,047	AL					
ÖL	90	1,02	1,132			ÖL	,808				
ML	444	1,14	1,219			ML	,238	,413			
GL	306	1,16	1,201			GL	,180	,324	,750		
ÇPL	99	1,45	1,304			ÇPL	,005	,013	,016	,035	
Top	1041	1,15	1,196								

Tablo 15, öğrencilerin “kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeyleri öğrenim gördükleri okul türüne göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri, Anadolu lisesinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .01, özel lise, meslek lisesi ve genel lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, çok programlı lisede öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Gelecek Kaygılarının Ailenin Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 16, öğrencilerin genel akademik ve mesleki geleceği ilişkin kaygı düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 16: Öğrencilerin genel akademik ve mesleki geleceğe ilişkin kaygı düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750-1000	1000-3000	3000 +	
750 ve az	93	1,99	,801	14,057	,000	750 ve az				
750-1000	346	1,95	,750			750-1000	,612			
1000-3000	454	1,68	,725			1000-3000	,000	,000		
3000 ve çok	153	1,59	,757			3000 ve çok	,000	,000	,175	
Toplam	1046	1,78	,759							

Tablo 16, öğrencilerin genel akademik ve mesleki geleceğe ilişkin kaygı düzeylerinin, ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanlar ve 3000 ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750 TL ve daha az geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL arasında olanlar ile 1000-3000 TL ve 3000 TL ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 17, öğrencilerin “İstedğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 17: Öğrencilerin “İstedğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +
750 ve az	93	2,31	1,383	10,685	,000	750 ve az			
750-1000	346	2,23	1,264			750-1000	,596		
1000-3000	454	1,90	1,292			1000-3000	,005	,000	
3000 ve çok	153	1,62	1,367			3000 ve çok	,000	,000	,024
Toplam	1046	2,00	1,320						

Tablo 17, öğrencilerin “istediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanlar ve 3000 ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750 TL ve daha az geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750 TL. ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 1000-3000 TL arasında olanlar ile 3000 TL ve üstünde olanlar arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 1000-3000 TL geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 18, öğrencilerin “Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 18:Öğrencilerin “Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +
750 ve az	93	2,01	1,514	6,246	,000	750 ve az			
750-1000	346	2,01	1,335			750-1000	,981		
1000-3000	454	1,81	1,322			1000-3000	,190	,033	
3000 ve çok	153	1,48	1,303			3000 ve çok	,003	,000	,008
Toplam	1046	1,85	1,352						

Tablo 18, öğrencilerin “toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağından endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 3000 TL ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750 TL ve daha az geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde, 3000 TL ve üzerinde geliri olanların kaygı düzeyi arasında ise .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL. ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 1000-3000 TL arasında olanlar ile 3000 TL ve üstünde olanlar arasında .01 düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 1000-3000 TL geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 19, öğrencilerin “Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 19: Öğrencilerin “Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750-1000	1000-3000	3000 +	
750 ve az	93	,90	1,344	3,948	,008	750 ve az				
750-1000	346	1,04	1,289			750-1000	,335			
1000-3000	454	,74	1,119			1000-3000	,246	,001		
3000 ve çok	153	,89	1,254			3000 ve çok	,929	,200	,198	
Toplam	1046	,88	1,223							

Tablo 19, öğrencilerin “gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağından endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750 TL ve daha az geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 20, öğrencilerin “Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 20:Öğrencilerin “Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750-1000	1000-3000	3000 +	
750 ve az	93	1,57	1,506	4,286	,005	750 ve az				
750-1000	346	1,61	1,354			750-1000	,813			
1000-3000	454	1,31	1,299			1000-3000	,083	,002		
3000 ve çok	153	1,28	1,300			3000 ve çok	,101	,012	,841	
Toplam	1046	1,43	1,343							

Tablo 20, öğrencilerin “gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .01, 3000 TL ve üstünde geliri olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 21, öğrencilerin “İstedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 21:Öğrencilerin “İstedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +	
750 ve az	93	2,67	1,484	6,410	,000	750 ve az				
750-1000	346	2,52	1,379			750-1000	,364			
1000-3000	454	2,30	1,330			1000-3000	,017	,021		
3000 ve çok	153	2,04	1,287			3000 ve çok	,000	,000	,040	
Toplam	1046	2,37	1,365							

Tablo 21, öğrencilerin “istediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05, 3000 TL ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında da.01 düzeyinde anlamlı farklılaşma vardır. Aritmetik ortalamalara göre, geliri 750 TL ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05, 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 1000-3000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 22, öğrencilerin “Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 22:Öğrencilerin “Üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750-1000	1000-3000	3000 +
750 ve az	93	2,24	1,425	7,816	,000	750 ve az			
750-1000	346	1,98	1,361			750-1000	,115		
1000-3000	454	1,77	1,396			1000-3000	,003	,032	
3000 ve çok	153	1,46	1,428			3000 ve çok	,000	,000	,020
Toplam	1046	1,83	1,406						

Tablo 22, öğrencilerin “üniversiteyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL ve 3000 TL ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, geliri 750 TL ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05, 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 1000-3000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 23, öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 23: Öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +
750 ve az	93	2,25	1,579	67,731	,000	750 ve az			
750-1000	346	1,50	1,379			750-1000 ,000			
1000-3000	454	,72	1,054			1000-3000 ,000 ,000			
3000 ve çok	153	,50	,940			3000 ve çok ,000 ,000 ,000			
Toplam	1046	1,08	1,320						

Tablo 23, öğrencilerin “kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre tüm farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılık belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalara göre, gelir düzeyi azaldıkça kaygı düzeylerinin arttığı anlaşılmaktadır.

Tablo 24, öğrencilerin “Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 24:Öğrencilerin “Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +
750 ve az	93	2,56	1,314	5,125	,002	750 ve az			
750-1000	346	2,36	1,381			750-1000 ,218			
1000-3000	454	2,24	1,360			1000-3000 ,039 ,200			
3000 ve çok	153	1,93	1,429			3000 ve çok ,000 ,001 ,017			
Toplam	1046	2,26	1,381						

Tablo 24, öğrencilerin “yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde, 3000 TL ve üstünde olanların kaygı

düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, geliri 750 TL ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 25, öğrencilerin “İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 25:Öğrencilerin “İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +	
750 ve az	93		1,372	1,791	,147	750 ve az				
750-1000	346		1,453			750-1000	,138			
1000-3000	454		1,418			1000-3000	,876	,029		
3000 ve çok	153		1,479			3000 ve çok	,587	,293	,566	
Toplam	1046		1,436							

Tablo 25, öğrencilerin “ilgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Tüm gruplar arasındaki karşılaştırma sonuçlarına rağmen, varyansın kaynağı ile ilgili ikili karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında, aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL olanlar ile 1000-3000 TL olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tablo 26, öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 26:Öğrencilerin “Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.” ifadesine katılma düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu için tek yönlü varyans analizi sonuçları

	n	x	ss	F	p	750 ve az	750- 1000	1000- 3000	3000 +
750 ve az	93	1,33	1,394	5,950	,001	750 ve az			
750-1000	344	1,31	1,255			750-1000	,889		
1000-3000	453	1,06	1,123			1000-3000	,041	,003	
3000 ve çok	152	,91	1,069			3000 ve çok	,007	,000	,179
Toplam	1042	1,14	1,195						

Tablo 26, öğrencilerin “kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum” ifadesine katılma düzeylerinin aylık ortalama gelir düzeyine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyansın kaynağı ile ilgili yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarına göre;

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750 TL ve altında olanlar ile 1000-3000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri arasında .05 düzeyinde, 3000 TL ve üstünde olanların kaygı düzeyleri arasında ise .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, geliri 750 TL ve altında olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

- Aylık ortalama gelir düzeyi 750-1000 TL arasında olanların kaygı düzeyleri ile 1000-3000 TL ve 3000 TL ve üzerinde olanların kaygı düzeyleri arasında .01 düzeyinde anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalara göre, 750-1000 TL arasında geliri olanların kaygı düzeyleri daha yüksektir.

Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulguların olası nedenleri, sonuçları ve anlamları ile ilgili genel değerlendirme şu şekildedir:

Araştırmanın birinci alt problemi, öğrencilerin genel akademik ve mesleki gelecek kaygıları ile ilgili genel durumun ne olduğu ile ilgilidir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- İstedğim üniversiteyi ve bölümü kazanamama
- Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediği alana yerleşememe
- İsteddiği yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamama

Özmen ve arkadaşlarının (2008, ss.8-15) yaptığı araştırmada, ergenlerde umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi ve umutsuzluk düzeyinin sosyodemografik

değişkenler, depresyon ve benlik saygısı ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma, 14-19 yaş arasında 1185 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin %12,8'i "geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum" ifadesine "hayır" ve %16,6'sı da "geleceğimi karanlık görüyorum" ifadesine "evet cevabı vermiştir.

Kıvrak ve Tangolar (2003, ss.144-150)'ın, Mardin'de lise son sınıfa devam eden 444 öğrenciyle yaptığı araştırmada, anksiyete ve depresyon düzeyleri ile zararlı alışkanlıklar saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin %66'sında sürekli kaygı puanı 41 ve üstündedir. Bu da, lise öğrencilerinden 2/3'ünde kaygının eşik değerin üstünde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu grubun aynı zamanda gelecekte umutsuzluk duyguları daha belirgindir.

Bu araştırmanın sonuçları ile diğer araştırma sonuçları birlikte düşünüldüğünde, öğrencilerin istediği üniversiteyi kazanamama, yükseköğretime yerleşememe ve yüksek gelir ve yaşam düzeyine erişememe gibi endişeler, temel olarak "gelir" ve "prestij" odaklı kaygılar olarak değerlendirilebilir. Gelir odaklı kaygı temelde kişilerin yaşamsal ihtiyaçlarını gidermeyle ilgilidir. Gençlerin gelecekte öncelikle kendilerini garanti altında hissetmek istemektedir. Bu da, özellikle Maslow'un ihtiyaçlar teorisi dikkate alınırca büyük ölçüde doğal olarak kabul edilebilir. Ancak, prestijin de gençler açısından öncelikli ihtiyaçlar arasında olduğu söylenebilir. Prestij kaygısı esas olarak ego durumuyla ilişkilidir. Lise öğrencilerinin henüz kişilik ve ego gelişimleri devam ettiği için kendilerini değerli ve önemli hissetmek adına prestijli üniversite, bölüm ve meslekler istemeleri şaşırtıcı değildir.

Bunun dışında, liseye devam eden ergenlerin geleceğe dair gözardı edilemeyecek düzeyde gelecek kaygıları taşıdığı söylenebilir. Sonuçta, gerek ergenlerin gelişimsel dönemi gerekse ülke gerçekleri dikkate alındığında, öğrencilerdeki bu kaygıların ayrıntılı olarak ele alınması ve risk faktörlerinin önceden belirlenerek önleyici çalışmalar yapılması son derece önemlidir.

Araştırmanın ikinci alt problemi, akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu ile ilgilidir.

Araştırma bulguları gösteriyor ki, genel akademik ve mesleki kaygı ve alt boyutların çoğunda kızlar erkeklere göre daha kaygılı görünmektedir.

Aydoğan'ın (2011, ss.47-68), 2009-2010 öğretim yılında Kayseri'deki genel liselerde öğrenim gören 530 kız öğrenci ile yaptığı araştırmada, öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ortaya konmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuçlarda, kız

öğrencilerin yaşadıkları sorunlardan birinin de gelecek kaygısı taşıma olduğu ortaya konmuştur. Araştırmada sorulan “gelecekle ilgili aşırı korkularım var” ifadesine öğrencilerin %54’ü her zaman, %37’si bazen cevabı vermiştir. Buna göre, kız öğrencilerin yarısından çoğunun gelecek kaygısı yaşadığı anlaşılmaktadır.

Yalçın (1998, ss.149-162)’in yaptığı araştırmada, Konya’da genel liselerde öğrenim gören öğrenciler ile meslek eğitimi gören ve son sınıfta okuyan 425’i erkek, 397’si kız olmak üzere toplam 792 öğrencinin gelecekte duydukları kaygı karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin gelecek kaygı düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Kartopu (2012, ss.147-170)’nun lise öğrencileri ve öğretmenlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırma, 210 kız, 166 erkek öğrenci olmak üzere toplam 376 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, erkeklerin durumluk kaygı düzeyleri kızlardan daha yüksek iken kızların sürekli kaygı düzeyleri de erkeklerden daha yüksektir.

Yılmaz ve Ocakçı (2010, ss.15-23)’nin 2008 yılında kız yurdunda kalan üniversite 158 kız öğrencinin anksiyete düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırmada, öğrencilerin %77.2’sinin hafif düzeyde, %19.6’sının orta düzeyde anksiyetesi olduğu saptanmıştır. Anksiyetenin demografik değişkenlerle ilişkisi ise saptanamamıştır.

Kıvrak ve Tangolar (2003, ss.144-150)’in yaptığı araştırmada da kız öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Karakaş (2013, ss.135-157)’in 2013’te yayınladığı araştırma, Sakarya ilinde 143 lise öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmada, öğrencilerin paylaşma tutumlarının sınav kaygısı ve gelecek kaygısı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin gelecekle ilgili kaygı puanları erkek öğrencilerin gelecekle ilgili kaygı puanlarından daha yüksek olmakla birlikte sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Mütevellioglu, Zambak ve Mert’in (2010, ss.207-229) 2009’da yaptığı araştırmada, üniversiteye devam eden öğrencilerin işsizlik ve gelecek kaygıları saptanmaya çalışılmıştır. Bulgulara göre, gençlerin geleceğine dair duydukları kaygı cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Kız öğrenciler iş bulma konusunda erkeklere göre daha karamsardırlar.

Gelecek kaygısının cinsiyet temelli karşılaştırmalarına bakıldığında, araştırmalar, ya kızların daha yüksek kaygı yaşadığını ortaya koymakta ya da anlamlı bir fark

olmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlardan elde edilen genel kanaat, kızların erkeklere göre biraz daha belirgin bir kaygı taşıdıkları şeklindedir. Bu da, içinde yaşadığımız toplumun genel yapısı, değerler sistemi ve kızlara sunduğu imkanların sınırlılıklarıyla açıklanabilir. Kızların kendilerine bir gelecek kurma ve kişisel olarak kendi ayakları üstünde durması için daha fazla çaba harcamak zorunda olmaları nedeniyle kaygılarının yüksek olması doğal bir sonuçtur. Denebilir ki, bir üniversiteyi kazanmak ve meslek edinmek, erkekler için daha çok prestij sorunu, kızlar için ise bir tür varoluş sorunu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin sınıfa göre farklılaşma durumu ile ilgilidir.

Araştırma sonuçlarına göre, genel akademik ve mesleki kaygı ve alt boyutların çoğunda 12. sınıf öğrencileri 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kaygı yaşamaktadır.

Yalçın (1998, ss.149-162)'ın yaptığı araştırmada, 14-16 yaş grubundaki öğrencilerin kaygı düzeyleri ile 17 ve üzerinde yaş grubundaki öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Sınıfların ve yaşların birbirine yakın olması nedeniyle gelecek kaygısı ile ilgili farklı sonuçlar çıkması muhtemeldir. Ancak, bu araştırmada çıkan sonuç çerçevesinde değerlendirme yapıldığında, lise son sınıfların üniversite sınavlarına girme zorunluluğu ve gelecekleri adına kritik bir noktada olmaları daha yüksek kaygı yaşamalarının nedeni olarak görülebilir. Sonuçta, geleceğe dair kararın kesinleştiği ve bir sonraki aşamanın son basamağı 12. sınıf olduğundan elbette öğrenciler açısından kaygının da artması beklentilere uygundur.

Araştırmacının dördüncü alt problemi, akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin okul türüne göre farklılaşma durumu ile ilgilidir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Genel akademik ve mesleki gelecek kaygısı açısından birinci sırayı çok programlı liselerde öğrenim görenler, ikinci sırayı genel liselerde öğrenim gören öğrenciler almaktadır.

- Genel olarak bir çok alt boyutta çok programlı lise öğrencilerinin kaygısı diğer lise öğrencilerinin kaygılarına göre yüksektir.

- Genel olarak bir çok alt boyutta Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin kaygı düzeyleri, diğer lise öğrencilerinin kaygı düzeylerinden daha düşüktür.

- İsteddiği üniversite ve bölümü kazanamama konusunda çok programlı liseler, genel liseler ve meslek liselerinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri, Anadolu liseleri ve özel liselerde öğrenim görenlerin kaygı düzeylerinden daha yüksektir.

- Bir çok kaygı alt boyutunda, yüksek kaygıdan düşük kaygıya doğru sıralama genellikle, çok programlı lise, genel lise, meslek lisesi, özel lise ve Anadolu lisesi şeklindedir.

Kartopu (2012, ss.147-170)'nun lise öğrencileri ve öğretmenlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile ilgili yaptığı araştırma, 210 kız, 166 erkek öğrenci olmak üzere toplam 376 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul türlerine göre öğrencilerin hem durumluk hem de sürekli kaygı düzeyleri, yüksek kaygıdan düşük kaygıya doğru, turizm-otelcilik meslek lisesi, Anadolu lisesi ve imam hatip lisesi şeklinde sıralanmıştır. En kaygılı grup turizm-otelcilik meslek lisesi iken, en düşük kaygı imam hatip lisesi grubudur.

Karakaş (2013, ss.135-157)'in 2013'te yayınladığı araştırma, Sakarya ilinde 143 lise öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmada, öğrencilerin paylaşma tutumlarının sınav kaygısı ve gelecek kaygısı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmadan konumuzla ilgili olarak elde edilen sonuca göre, öğrencilerin lise türüne göre gelecek kaygıları karşılaştırıldığında, istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilmemiştir.

Araştırmalardan farklı sonuçlar elde edilse de, gelecek kaygısının lise türlerine göre farklılaştığını ortaya koyun sonuçlar da elde edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları da lise türlerine göre farklılığın olduğu yönündedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, okul türünün akademik ve mesleki gelecek kaygısı üzerindeki etkisi ile ilgili genel sonuca ve alt maddeler düzeyindeki sonuçlara bakıldığında, en yoğun kaygı çok programlı liselerde öğrenim gören öğrencilerde görülmektedir. Bunu takiben, genel lisede öğrenim gören öğrencilerin kaygıları da dikkate değerdir. Genel liselerin ardından ise meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler gelmektedir. Özel liseler ve Anadolu liselerinde öğrenim görenlerin kaygı düzeyleri ise diğer liselere göre daha azdır.

Öğrenim görülen okul türünün kaygıyı etkilemesi büyük ölçüde, kendini üniversiteye hazır hissetmekle ilgili olabilir. Öğrenciler, öğrenim gördükleri liseye göre kendilerini üniversite sınavına ya daha hazır hissetmekte ya da yeterince hazırlanamamış hissedebilmektedirler. Buna göre, çok programlı liseye devam eden öğrenciler muhtemelen kendilerini diğer lise öğrencilerine göre daha az hazır hissetmektedir. Bu da onların kaygı düzeylerini daha artırmış olabilir. Kendilerini en

hazır hisseden ve dolayısıyla kaygısı en az olan öğrenciler de Anadolu liselerine devam edenler görünmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi, akademik ve mesleki gelecek kaygı düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelir düzeyine göre farklılaşma durumu ile ilgilidir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Genel akademik ve mesleki gelecek kaygısı ve kaygının alt boyutları ile gelir düzeyi arasında ters yönlü ilişki vardır.

- Kaygı boyutlarıyla ilgili genel olarak, 1000 TL kırılma noktası oluşturmaktadır. 1000 TL altında gelir düzeyi kaygıyı artırmakta, üstündeki gelir düzeyi ise azaltmaktadır.

Özmen ve arkadaşlarının (2008, ss.8-15) yaptığı çalışmada, kentsel kesimde yaşayan ergen öğrencilerin gelecekte umutlu olduklarını, fakat umutsuz olanların oranının da az olmadığı, ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Sosyo-ekonomik yeterlilikler sadece lise öğrencilerinin değil, üniversite öğrencilerinin de geleceğe dair güven duygularını etkilemektedir. Mütevellioğlu, Zambak ve Mert'in (2010, ss.207-229) 2009'da yaptığı araştırmada, üniversiteye devam eden öğrencilerin işsizlik ve gelecek kaygıları saptanmaya çalışılmıştır. Bulgulara göre, gençlerin geleceklere dair duydukları kaygı ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre farklılaşmaktadır. Ailesinin aylık geliri 1000 TL. altında olan öğrencilerin iş bulma umutları daha düşük görünmektedir. Bir başka ifadeyle, en umutsuz olan gençler, ailesinin gelir düzeyi düşük olanlardır.

Ailenin aylık gelir düzeyinin öğrencilerin kaygı düzeylerine etkisi ile ilgili elde edilen bulgular özetlendiğinde, genel kaygı durumu ve alt maddelerde ifade edilen kaygı düzeylerinin gelir düzeyi azaldıkça arttığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle, gelir durumu düştükçe, öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygısı artmaktadır. Bu sonuç, genel anlamda beklentilere uygun görünmektedir.

Ailenin gelir düzeyinin kaygı ile ters yönlü ilişkisi beklenen bir sonuç olarak düşünülebilir. İyi bir gelir ve bu gelirin sunduğu imkanlar kişilerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlar. Bu nedenle ailesinin gelir durumu öğrencilerin sınava hazırlanma ve geleceklere dair duydukları güvene de dayanak oluşturabilir. Kendini güvende hisseden öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olması ya da kendini yeterince güvende hissetmeyenlerin kaygı düzeylerinin yüksek olması da bundan kaynaklanabilir. Kaldı

ki, 1000 TL. ve altında aylık geliri olanların kendilerini güvende hissetmemeleri de son derece doğaldır.

Öneriler

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygı durumları ile ilgili elde edilen sonuçlar dikkate alındığında, aşağıdaki önerilerin sorunun çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir:

1. Okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında, öğrencilere yönelik yapılan üniversiteleri tanıma, meslekleri tanıma ve kendini tanıma çalışmalarının daha nitelikli ve sistematik hale getirilmesi, ayrıca bu çalışmaların zamana yayılması, etkililiğinin artmasına katkı sağlayabilecektir.

2. Her beş öğrenciden birinin belirgin bir kaygı yaşıyor olması dikkate alındığında, okul rehberlik hizmetleri kapsamında yapılan kaygıyı azaltıcı ve kontrol etmeyi sağlayıcı çalışmaların önemi daha da artmaktadır. Ancak bu çalışmaların, genellikle ikinci dönemde ve senenin sonuna doğru yapıldığı durumlarda yeterince etkili sonuçlar alınması zorlaşmaktadır. Bu nedenle, kaygıya yönelik yapılacak rehberlik çalışmalarının sene başından itibaren ve periyodik olarak planlanması daha doğru olacaktır. Özellikle sene başından itibaren öğrencilerin genel ve durumluk kaygı düzeyleri testlerle saptanmalı ve periyodik olarak takibi yapılmalıdır. Böylece kaygı ile başetme becerilerinin kazandırılması ve içselleşmiş davranışlara dönüşmüş olması mümkün olabilecektir.

3. Kaygıya yönelik çalışmaların etkili olabilmesi için, öğrencilere yönelik çalışmaların yanında, öğretmenlere ve anne-babalara yönelik bilgilendirici çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Özellikle, kaygı düzeyi yüksek bir öğrenciye/çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda yapılacak çalışmalar, öğrencilere yönelik yapılacak çalışmaların da etkililiğini artıracaktır.

4. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, özellikle kızların, 12. sınıfların ve gelir düzeyi düşük olanların diğer gruplara göre daha yüksek risk taşıdığını göstermektedir. Okul rehberlik hizmetleri kapsamında, kaygı düzeyleri açısından risk gruplarının sene başında saptanarak, yapılacak çalışmaların risk grupları üzerine yoğunlaştırılması hızlı ve etkili sonuçlar almaya katkı sağlayabilecektir.

5. Elde edilen bulgular, özellikle çok programlı lisede öğrenim gören öğrencilerin, diğer liselerde öğrenim gören öğrencilere göre, bir çok kaygı boyutunda daha belirgin sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, çok programlı liselerde yaşanan

sorunların daha kapsamlı araştırılması ve bu kaygının alt yapısında başka nedenler olup olmadığının ortaya konması yararlı olabilecektir. Ayrıca, bu liselerde görev yapan yönetici, öğretmen ve rehber uzmanların, konuyla ilgili ortak hareket ederek, sorunu çözebilecek rehberlik projeleri geliştirmeleri önemli görünmektedir. Sorunun çözümünde ailelerin de desteğinin alınması ve bilgilendirici eğitim ve seminer çalışmalarının yapılması da gözardı edilmemesi gereken bir husustur.

Liseye devam eden öğrencilerin, geleceğine dair ciddi kararları, kaygı düzeylerinin en yüksek olabileceği bir süreçte vereceği düşünülürse, okul rehberlik birimlerinin önemi bir kez daha çok iyi anlaşılacaktır. Okullarda görev yapan psikolojik danışmanlara büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu süreç iyi yönetilmediği takdirde öğrencilerin ruh sağlığı açısından ciddi riskler ortaya çıkması muhtemeldir.

Bu nedenle, okullarda önleyici, gelişimsel rehberliği temel alan ruh sağlığı programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının görülebilecek ruhsağlığı sorunlarıyla ilgili olarak temel bilgilere sahip olmaları ve son derece donanımlı olmaları gerekmektedir (Arıcıoğlu, 2008, ss.76-83).

Sonuç olarak, öğrencilerin tüm yaşamlarını etkileyecek bir süreçte, okullardaki tüm yönetici, öğretmenler ve psikolojik danışmanlar sorumluluklarının bilinciyle ortak bir anlayışa dayalı işbirliği yaparak etkin şekilde riskleri ortadan kaldırmalı ve öğrencilerin “gerçekçi kararlar verebilmeleri” için en sağlıklı ortamı sağlamalıdır.

Kaynaklar

ARICIOĞLU, Ahu. “Okullarda Ruh Sağlığı Hizmetleri”, **Kuramsal Eğitim Bilim**. Cilt: 1, Sayı: 2, 2008, ss.76-83.

AYDOĞAN, İsmail. “Genel Liselerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Problemleri”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**. Yıl: 12, Cilt: 7, Sayı: 24, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayını, Ocak-Şubat-Mart 2011, ss. 47-68.

CEYLAN, Ali, Şakir ÖZEN, Yılmaz PALANCI, Günay SAKA, Yunus Emre AYDIN, Yüksel KIVRAK, Önder TANGOLAR. “Lise Son Sınıf Öğrencilerinde Anksiyete Depresyon Düzeyleri ve Zararlı Alışkanlıklar: Mardin Çalışması”, **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. Sayı: 4, 2003, ss.144-150.

KARAKAŞ, Ahmet Canan. “Paylaşma Tutumlarının Sınav Kaygısı Gelecek Kaygısı İle İlişkisi (Sakarya İli Örneği)”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi I**. Cilt: 2, Sayı: 1, 2013, ss.135-157.

KARTOPU, Saffet. “Lise Öğrenci ve Öğretmenlerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kahramanmaraş Örneği)”, **F.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**. Cilt: 17, Sayı: 2, 2012, ss.147-170.

KURT, Günseli. “Ridit Analizi ve Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarının İncelenmesi Üzerine Bir Uygulama”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt: 8, Sayı: 2, Eskişehir, Aralık 2007, ss.193-206.

MÜTEVELLİOĞLU, Nergis, Mehmet ZANBAK ve Mehmet MERT. “İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek Bir Alan Araştırmasının Bulguları”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. Cilt: 11, Sayı: 1, 2010, ss.207-229.

ÖZMEN, Dilek, Pınar E. DÜNDAR, Aynur Ç. ÇETİNKAYA, Oryan TAŞKIN, Erol ÖZMEN. “Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler”, **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. Sayı: 9, 2008, ss.8-15.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı. **Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları**. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1997.

YALÇIN, S. Barbaros. “Genel Lise Öğrencileri İle Meslek Lisesi Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarının Karşılaştırılması”, **Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi: 9-11 Eylül 1998**. Konya, 1998, ss.149-162.

YILMAZ, Mualla ve Ayşe Ferda OCAKÇI. “Bir Kız Öğrenci Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi”, **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**. Cilt: 3, Sayı: 1, 2010, ss.15-23.

